

ELŐSZÓ.

A magyar függetlenségi harc 1848—1849-ben a dél-magyarországi hadszínhelyen kezdődött s ugyanott nyert tragikus befejezést.

Munkám ama hadműveleteket tárgyalja, melyekben a magyar hadak a fölkelő szerbek s utóbb az egyesített osztrák-szerb csapatok ellen harcoltak.

Az ellenfél részéről ezen hadműveletek politikai alapon két külön epochát képeznek, — a szerb vajdaságért, majd az egységes monarchiáért való harc által; de miután ezeknek katonailag csak egy közös céljok vala: a magyar hadsereg leverése, e két időszakot magyar hadtörténeti munkámban külön választani fölöslegesnek tartottam.

Eme hadműveletek néphadak és rendes csapatok kisebb és nagyobb szabásu vállalatait s a déli magyar hadseregnek a déli osztrák hadsereg ellen intézett küzdelmeit tárják elénk.

Fontos részei ezek a magyar hadtörténetnek, melyekből okulhat az utókor. A kisebb és nagyobb vállalatok igen alkalmasok arra, hogy az ifjabb katonai nemzedéknek a csapatvezetésben tanító iskolául szolgáljanak.

A délvidék harcterületeit bejárván, megösmérjük Szt.-Tamásnak 1848-ban európai hírnévre alig érdemes szereplését. Az új nemzedék megjegyzi magának, hogy a gyászos polgárharcban Fejértemplom, Perlasz, Strázsa (Lagerdorf), Jarkovác, Hegyes, Mosorin, stb. a magyar fegyver-dicsőség maradandóan emlékezetes helyei.

A honvéd zászlóaljok egy része (ezek közt a híres vörös sipkás 9-ik zlj.) a délvidéken nyerte a tűzkeresztséget, a férfias

küzdelem első iskoláját; e zászlóaljok már itten s utóbb a főhadshelyen (a Tiszától az osztrák határig) s Erdélyben is, vitézkedésükkel bámulatba ejték a művelt világot.

Az itthon volt magyar ezredek közül az eгри Wasak, a nagyváradi Mihály nagyherceg — ma József főhercegünk ezrede, a debreczeni Don Miguelek, — Ferencz-Károly, Turszky s a többi ezredek zászlóaljai, mind meg annyi hősök, már a délvidéken küzdötték ki a nem muló fegyver dicsőség hervadhatatlan babérait.

Ezredjök nevelte a vitéz csapatokat s ezek képezték a honvédeket, nevelvén bennök a katona legszebb erényét a vitézséget, melyet az ellenségben is becsülnünk és tisztelnünk kell.

A kiváló erkölcs mellett tárgyilagos önbírálattal, fogadtatkozásainkat is a hazai történelemből ismerhetjük csupán, — míg a hadműveletek a haza földjén tájékoztatnak bennünket.

A fentiekből kitetszik, hogy munkámat nem a politikusnak, de a hadtörténelem kedvelőinek irtam. A délvidéken tartózkodván, több harcterületet szemrevételezés folytán megismertem. Ezeket s a rendelkezésre álló — ugyan bőszeges, de még mindig hiányos — adat anyagot tanulmányozva, a dél-magyarországi hadshelynek eddig kevés részletességgel tárgyalt hadi eseményeit tanulmányyszerűleg — s úgy vélem — tárgyilagosan megírva — adom át az olvasónak.

Szabadkán, 1901. szeptember hónapban.

Olchvály Ö.